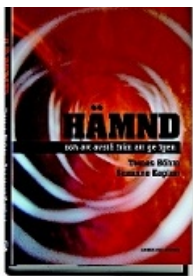

RECENSIONER

Angelägen bok definierar hämnden som fenomen

Hämnd och att avstå från att ge igen. 314 sidor.

Författare: Thomas Böhm, Suzanne Kaplan.
Förlag: Natur och Kultur; 2006. ISBN 91-27-11235-3

Recensent: Lars Jacobsson, professor i allmänpsykiatri, Umeå universitet.

Thomas Böhm och Suzanne Kaplan har skrivit boken »Hämnd och att avstå från att ge igen«. Författarna, som båda har judisk bakgrund och som engagerat sig i det som hände med överlevarna från Förintelsen, har sedan också arbetat med bl a konsekvenserna av folkmordet i Rwanda 1994. Detta tillsammans med en lång klinisk verksamhet är erfarenhetsbakgrunden till deras bok.

De pekar inledningsvis på förhållandet att hämnden visserligen namnges i facklitteraturen, men att fenomenet sedan »drunknar i beskrivningar av våld, aggression eller andra intressen«. I läroböcker om socialpsykologi och psykiatri tas temat sällan eller aldrig upp, men det förekommer desto mer i skönlitteratur och massmedier. Detta är märkligt, eftersom hämnden är ett viktigt element i alla konflikter som pågår runt om i världen och i vardagslivet, i det som utspelar sig i nära relationer och i alla slags mänskliga sammanhang.

Själva definierar de hämnden som »handlingar i jämförelse med det som stannar vid inre ansamling av hatkänslor och hämndfantasier ...« De för ett resonemang om vad som borde rymmas inom begreppet och avgränsningar mot gränssättning, återupprättelse och självförsvar. Inte minst diskussionen om skillnaderna mellan att förlåta och försonas är väldigt intressant. De utgår från att människan har en potential att bli aktör i en »hämndspiralk«, där vi pendlar mellan att vara förövare och offer.

Författarna har en ambition att definiera hämnden, försöka förstå dess röt-

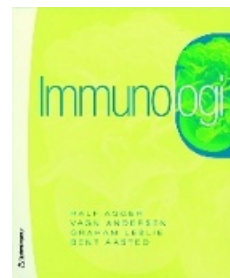
ter, beskriva konsekvenserna och hur vi kan undvika att hamna i hämndspiralen. En styrka är den ofta mycket utförliga genomgången av psykologiska experiment och av faktiska händelser där hämnden uppenbart spelar en central roll. Boken är ett komplicerat försök att hantera denna materia, och det är inte alldeles lätt ta sig igenom texten utan att förlora hämnden ur sikte. I denna sin ambition introducerar man en hel del nya begrepp: »generationsbrott«, »perforering«, »utrymmesskapande«, »åldersförvrängning« och »affektpropeller«, och man för en diskussion omkring ett »affektdiagram« där man försöker samla fenomenet i en modell. Det finns ett problem med att introducera så många nya begrepp i en redan vildvuxen flora av psykologiska begrepp. Risken är att läsaren blir ännu mera förvirrad.

Framställningen väcker många frågor. Exempelvis: Hör frågan om folkmord hemma i diskussionen om hämnden? Hur generella är våra personlighetsmodeller? Kan människor som växer upp i exempelvis i en islamisk tradition eller en traditionell afrikansk tradition förstås med våra västerländska modeller?

Att omgivningen spelar en viktig roll i hämndspiralen är uppenbart; de vuxna, lärarna, klasskamraterna i skolan som inte ingriper när ett barn/en ungdom mobbas eller världssamfundet som ser på när hundratusentals till miljontals människor skymfas, stympas och dödas. Det skamligaste i vår tid är FN:s passivitet i Bosnien, i Rwanda och just nu i Darfur. Hur ska enskilda människor kunna motstå att själva söka skipa rättvisa/hämnas när inte ens världsorganisationen bryr sig eller förmår att göra någonting?

Frågan är om man inte kan förstå hämnden utifrån ett mindre komplicerat resonemang än det som författarna för. Varför inte se hämnden som ett »vapen för maktlösa«, som folklivsforskaren Bengt av Klintberg föreslår, och som man refererar till – hämnden som ett utdraget försvar mot hot som en människa eller en grupp upplever. Om man ser på hämnden utifrån en sådan modell blir det också tydligare hur man ska kunna motverka hämndspiralen genom att på olika sätt reducera individuell sårbarhet och framför allt stärka rättssamhället, dvs skapa stabila samhällsstrukturer som skipar rättvisa och undanröjer behovet av att enskilda personer eller grupper själva måste skapa rättvisa.

Författarna har all heder av att ha skrivit denna bok och lyft fram hämnden som ett viktigt fenomen som vi borde ägna betydligt mera intresse åt.

En heltäckande immunologibok på svenska!

Immunologi. 295 sidor.

Författare: Ralf Agger, Vagn Andersen, Graham Leslie, Bent Aasted.

Förlag: Studentlitteratur; 2006. ISBN 91-44-03435-5.

Recensent: Alex Karlsson-Parra, docent, överläkare, avdelningen för klinisk immunologi och transfusionsmedicin, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg.

Det var med stor förväntan som jag tog itu med denna lärobok i immunologi, vilken tidigare utkommit på danska men som i den senaste upplagan dessutom översatts till svenska.

Att skriva en lärobok som på ett klart och överskådligt sätt täcker immunologiområdets hastigt växande informationsmassa är en svår uppgift, men jag tycker att författarna har lyckats riktigt bra med detta.

De svenska faktagranskarna (professorerna Jan Ernerudh, Urban Forsum och Anders Rosén) har dessutom lyckats med målsättningen att genomsyra texten med en konsekvent och ämnesspecifik nomenklatur med termer och begrepp uttryckta på »normal« svenska.

Den allmänna inledningen (kapitel 1 och 2) kändes i och för sig lite trevande och på enstaka punkter lätt förvirrande, framför allt definitionen av antigen som »främmande« molekyler i allmänhet och upplysningen att kroppsegna molekyler »normalt inte är antigen«.

Dessa tidiga frågetecken rätas dock successivt ut ju längre man tränger in i de efterföljande och mer djupgående kapitlen.

Normalt ytterst »tunga« immunologiska områden (speciellt om de inte är nedskrivna på det egna modersmålet), som den genetiska bakgrunden till variationsrikedomen hos immunglobuliner, T-cellsreceptorer och MHC, den molekylära bakgrunden till immunsystemets cellulära interaktioner, signaltransduktion och cytokinsignale-